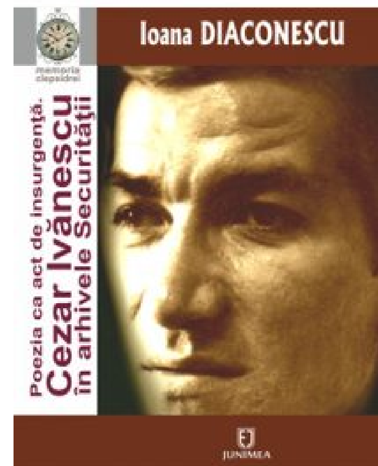
Cezar Ivănescu hăituit de Securitate

29-03-2018 Nr. 916 (/numar/nr-916/) Bogdan CREȚU (/author/bogdancretu/)
Istorie literară (/categorie/istorie-literara/)
3 Comentarii (https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/)

(https://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2018/03/Cezar-Ivanescu-coperta.jpg)Cezar Ivănescu a fost o figură extraordinară a vieții literare de după 1960: poet profund, poate cel mai mare poet religios de după război (am încercat să demonstrez acest lucru în studiul introductiv al unei antologii apărute la Editura Junimea), dar temperament exploziv, capabil de gesturi violente, impulsionat în tot ceea ce a făcut de o mînie sacră, radical în opinii și atitudini, nu numai după 1989, ca mai toți colegii săi, ci și înainte, cînd spunea lucrurilor pe nume fără ezitare, spre stupefacția multora.

Recenta apariție, semnată de Ioana Diaconescu (care a mai dat studii similare despre alți scriitori, cele mai consistente despre Marin Preda și Mihai Ursachi), intitulată *Poezia ca act de insurgență. Cezar Ivănescu în dosarele Securității* (Editura Junimea, 2017), pune documentele pe masă și le interpretează cu precauție. Calmul este, de altfel, singura atitudine igienică atunci cînd avem de a face cu astfel de texte, emise de instituția opresivă, cinică: a lua otova drept literă de lege tot ceea ce se găsește în arhivele Securității înseamnă a-i da dreptate Securității, a răspîndi toxinele acesteia. Ioana Diaconescu notează și de această dată că „documentele nu au intrat în Arhiva CNSAS în integralitatea lor“. Ceea ce înseamnă că a existat o operație de selecție, de epurare a unora, de acoperire a unor agenți și informatori. *Avem acces, deci, la „adevărul” construit de Securitate (cea dinainte și de după 1989). Trist este că opinia publică a fost ani la rînd și este și azi manipulată de securiști, care ne-au pus la îndemînă o serie de documente deja triate, orientate în așa fel încît să stîrnească zarvă mediatică, lapidînd scriitori și notorietăți ale căror cedări au fost minore sau formale, dar protejînd ofițerii de rețea ori tartorii. Micile compromisuri au acoperit astfel marile ticăloșii*, într-un mediu extrem de dispus să ducă mai departe și să amplifice zvonurile privitoare la duplicitatea unor confrați, cum este cel scriitoricesc.

Încercarea de racolare

Cezar Ivănescu intră în vizorul Securității în mai 1959, cînd, împreună cu alți patru elevi, recită poezii „reacționare" și mai ales cîntă *Deșteaptă-te, române!* la mormîntul poetului bîrlădean George Tutoveanu. Securitatea din oraș ia prompt decizia de a-i urmări pe împricinați și „face propuneri de arestare a acestui grup de elevi". Urmează anchete, investigații, intimidări, în urma cărora cazul se stinge după un an. La data de 21 decembrie 1961, se deschide un dosar personal al „agentului Damaschin Ștefan", prin care ofițerul propune un plan de racolare a studentului Cezar Ivănescu, considerat un „element cu calități personale și posibilități de informare". Tînărul student este urmărit o vreme, apoi așteptat la ieșirea din Universitate și dus la sediul Securității, unde este ținut vreme de cinci ore, în urma cărora semnează un angajament (documentul nu există la dosar). Cazul este similar cu cel al lui Mihai Ursachi, care semnase și el un astfel de angajament, după care îl dusese în derizoriu. Virgil Tănase mărturisește și el, imediat ce ajunge în Franța ca exilat, că fusese obligat să semneze un astfel de pact, pe care nu îl respectase. Întrebarea este: *cum judecăm astfel de cazuri? E important angajamentul în sine sau ceea ce a rezultat în urma acestuia?* Toți cei trei scriitori amintiți au fost imediat scoși din rețea din cauza faptului că nu și-au luat în serios „misiunea", că nu au oferit nici o informație compromițătoare. Sînt ei vinovați pentru că au cedat, pentru că nu au găsit pe moment tăria de a înfrunta presiunile Securității (destul de dure în 1961!) sau trebuie apreciați pentru că au fost în stare să nu își îndeplinească rolul și au găsit soluția de a ieși din joc? *Nu cumva putem găsi oricînd zeci de alți scriitori mult mai vinovați, care nu au semnat nici un angajament?*

„Colaborarea" oficială a lui Cezar Ivănescu cu Securitatea durează un an (cea propriu-zisă se reduce la cele cinci ore, cît a durat ședința de lămurire): la 11 ianuarie 1963, se face deja un raport cu propunerea de excludere din rețeaua informativă. Motivul? „De la data recrutării și pînă în prezent a furnizat două note informative fără importanță operativă, dînd numai unele aspecte, pe care le puteam stabili și în mod oficial". În plus, Cezar Ivănescu procedează așa cum avea să o facă și Virgil Tănase: se autodeconspiră față de cei pe care ar fi trebuit să îi urmărească. O face chiar în public, dînd detalii despre întreaga aventură, *la numai două luni după recrutare*: „Agentul «Damaschin Ștefan» în luna februarie 1962, la cca. 2 luni după recrutare a deconspirat colaborarea cu organele noastre față de trei studenți de la Universitatea «A.I. Cuza» din Iași în timp ce se afla în tramvai afirmînd că se întîlnește cu un ofițer de securitate și că acesta i-a propus să se vadă în casa «Balmuș» a Universității. Acest lucru a fot adus la cunoștința organelor noastre de către femeia de serviciu pe nume Brișcanu Elena". Este evident că acest gest curajos e metoda prin care poetul își arată intransigența. E un act categoric, riscant, dar care îl scoate din joc. Cel mai probabil, se autodeconspirase încă de la început.

Asta e tot ceea ce i se poate reproșa lui Cezar Ivănescu referitor la pretinsa lui „colaborare" cu Securitatea: că, tînăr student, la 21 de ani, avînd deja bube în cap de cînd era elev, fiind aproape răpit din fața Universității și ținut cinci ore în birourile Securității ieșene, nu a avut tăria de a refuza pe loc propunerea de colaborare. Dar nu a livrat informații care să facă rău cuiva și, la numai două luni de la recrutare, a anunțat în public, în termeni fără echivoc, faptul că Securitatea vrea să-l folosească.

Cezar Ivănescu – „securist", nu-i așa?

Un „poet protestatar"

Toată cariera poetului este în schimb atent urmărită de Securitate. Asta pentru că autorul *Baaadului* e considerat un scriitor imprevizibil, care spune adesea, la adunările breslei, cuvinte dure împotriva culturnicilor, care consideră că cenzura are un rol nefast în literatura română, care nu pregetă să numească „oficialitățile" cu termeni duri, precum „adunături de huligani", „plus alte calificative de această extracție", cum consemnează sursa „Tudor". E cunoscut ca un ins imprevizibil, cu ieșiri violente, capabil de „nebunie", dar apreciat de critica literară drept un poet foarte valoros.

În orice caz, din punctul de vedere al Securității, este un individ „care nu prezintă încredere în eventualitatea că s-ar apela la sprijinul său". Este urmărit operativ pentru că vorbește pe șleau, pentru că nu ezită să se certe cu activiștii de partid, pentru că întreține relații cu scriitori disidenți precum Paul Goma sau Virgil Tănase, pentru că îl vizitează pe Nicolae Breban imediat după repatriarea acestuia din 1972, cînd toată lumea îl ocolește, pentru că are manfiestări ostile la adresa ordinii socialiste,

pentru că „cere ca forurile politice să nu se mai amestece în chestiuni literare, deoarece nu sînt competente". În plus, sfidează Securitatea, afirmînd în mod repetat, în cadrul cenaclului pe care îl conduce, „Numele poetului": „Cine toarnă la Securitate să spună chiar așa cum spun eu".

Altfel spus, *Cezar Ivănescu e un om liber, care nu se supune și care, mai ales, nu se teme*. Păcat capital acesta din urmă… Prin urmare, o mulțime de informatori sînt pe urmele lui, i se ascultă telefonul, i se citește corespondența. Cu toată pudoarea pe care o resimți, savurezi informațiile care vin și din această sursă. Poetul și-a asumat, în mod clar, condiția de paria, de ciumat social, de dragul libertății absolute. O spune tranșant în cîteva scrisori. În 1974: „Eu sînt tare ca piatra, azi, pentru că nu mai am ce pierde. Și sînt realmente în stare de orice". Sau, în același an, refuzînd pretențiile unei franțuzoaice de a-i smulge un…. angajament: „condiția mea de scriitor român îmi cere să fiu complet liber, deci complet nedeterminat". Singurul angajament pe care Cezar Ivănescu l-a respectat a fost cel care-l lega de propria operă și de propria vocație, pentru care a înțeles să sacrifice totul. În fine, cînd nu se poate altfel, cînd drepturile îi sînt încălcate brutal, în anii '80, poetul intră în greva foamei. În această stare de epuizare, verdictele sale privitoare la viața socială și literară, înregistrate prompt de sursa „Remus", sînt mai mereu susținute public și denotă nu numai un curaj dement, ci și un simț al adevărului care nu avea cum să nu îl facă antipatic: „eludarea realităților, cele mai crunte din istoria țării culminînd cu înfometarea deliberată a unui întreg popor de hipnotizați, politică fundamentală a actualei conduceri"; „adînci tulburări de conștiință, îmbolnăvirea scriitorilor, alienarea lor prin dedublare și minciună, prin cumpărări de conștiințe"; „în rîndurile scriitorilor nu sînt tabere, ideologii, accepții estetice divergente, ci o unică și mare mizerie morală".

Acesta este Cezar Ivănescu: un mare poet, dar și un mare spirit insurgent, un scriitor care nu și-a vîndut conștiința și care a suportat repercusiunile verticalității sale. Trist e că le-a suportat nu numai sub comuniști, ci și în perioada de „libertate" haotică, tulbure, confuză, de după 1989.

Ultima mare nedreptate împotriva lui Cezar Ivănescu

L-am cunoscut destul de bine pe Cezar Ivănescu. I-am fost frecvent aproape în ultimele săptămîni de viață și nu am cum să uit chipul lui pămîntiu, nervozitatea gesturilor cînd suda țigările, faptul că era împuținat la trup, dar fulgera împotriva uriașei nedreptăți care i se făcuse: Mircea Dinescu, dar nu numai el, lansase zvonul că Don Cezar ar fi fost un colaborator al Securității. Afront mai mare, jignire mai cumplită nici că se putea pentru cel care o viață se luptase cu autoritățile comuniste, care își apărase (aproape la propriu) cu dinții opera și demnitatea, care făcuse greva foamei, care fusese aruncat în moarte de minerii din 1990. Breasla nu s-a grăbit să-i ia apărarea, deși poetul a cerut-o ferm (lucru explicabil, pentru că multe dintre otrăvurile Securității au fost promovate în viața literară, în ultimii 15 ani, dinspre conducerea Uniunii Scriitorilor, care ar fi fost prima instanță ce ar fi avut datoria să îndemne la nuanțe, la echilibru). Cezar Ivănescu suferea teribil pentru că toată viața alesese marginalitatea și mizeria ca să se țină drept, dar mai ales pentru că opera sa fusese schilodită de cenzură și el nu acceptase să intre în joc și să devină un scriitor comod, care are parte de funcții și de protecție politică, așa cum o făcuseră mulți dintre confrați. Nedreptatea care i se făcea mușca în plin și destui apropiați susțin că a fost lovitura de grație, care i-a grăbit moartea. Nu știu dacă e așa, dar am fost martor la neliniștea teribilă care i-a tulburat ultimele luni de viață și am putut observa cum jignirea care i se adusese rupea treptat din trupul și așa împuținat al poetului. Nu l-au doborît încercările din timpul comunismului, dar l-a înjunghiat fatal calomnia iresponsabilă a unor colegi de breaslă, care și-au plătit, în acest fel, polițe mai vechi.

De aceea, cartea Ioanei Diaconescu, punînd documentele pe masă, îi face dreptate. Dacă dreptate mai e această restabilire tardivă, postumă, a adevărului. Ea demonstrează că Cezar Ivănescu s-a ținut dîrz și înainte de 1990, că s-a jucat cu Securitatea și și-a asumat poziția de „poet protestatar", plătind senin orice preț, considerînd că, în condițiile date, reala victorie constă în marea poezie pe care a scris-o și, parțial, a și publicat-o în timpul comunismului.

Ioana DIACONESCU
Poezia ca act de insurgență. Cezar Ivănescu în arhivele Securătății. Documente inedite din Arhiva CNSAS , Cuvînt înainte de Simona Modreanu
Editura Junimea, Iași, 2017, 294 p.

Taguri: Ioana DIACONESCU (https://www.observatorcultural.ro/tag/ioana-diaconescu/), Poezia ca act de insurgență. Cezar Ivănescu în dosarele Securității (https://www.observatorcultural.ro/tag/poezia-ca-act-de-insurgenta-cezar-ivanescu-in-dosarele-securitatii/)

Susține jurnalismul cultural!

Donate

Donate

Agenda culturală

26/11
„LIBERTATE.Amintiri 1954–2021“ – Memoriile Angelei Merkel, una dintre [...] (https://www.observatorcultural.ro/stire/libertate-amintiri-1954-2021-memoriile-angelei-merkel-una-dintre-cele-mai-relevante-figuri-politice-ale-inceputului-de-mileniu-vor-fi-publicate-in-exclusivitate-i/)

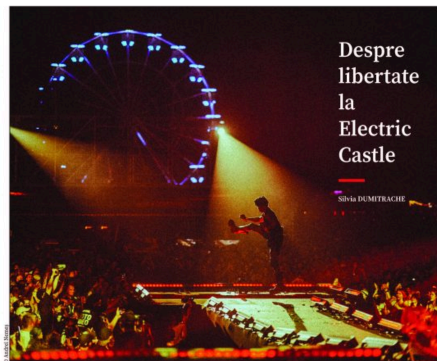
17/11
Concurs de eseuri pe tema „fakenews” și platformă [...] (https://www.observatorcultural.ro/stire/concurs-de-eseuri-pe-tema-fakenews-si-platforma-de-educatie-media-pentru-tineri-lansate-de-institutul-goethe-din-bucuresti/)

20/09
Apel deschis pentru artiști în cadrul Collage Festival [...] (https://www.observatorcultural.ro/stire/apel-deschis-pentru-artisti-in-cadrul-collage-festival-2024-playing-with-reality/)

15/09
Animest.19: între 4 - 13 octombrie, redescoperim orașul [...] (https://www.observatorcultural.ro/stire/animest-19-intre-4-13-octombrie-redescoperim-orasul-impreuna/)

12/09
„The Words Project” /@Diptych Art Space (https://www.observatorcultural.ro/stire/the-words-project-diptych-art-space/)

Vezi toate evenimentele (/stiri/toate-stirile/)

(https://www.observatorcultural.ro/wp-content/uploads/2024/07/1218_pag-1-scaled.jpg)

Numărul curent

(https://gheorghecezar.podbean.com/)

Podcastul Narativ cu Cezar Gheorghe

Comentarii utilizatori

118543
Vasile Gogea*aprilie 4, 2018 la 8:04 am*
(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118543)
Ceea ce e drept nu „frumos” ci meritat. Cezar Ivănescu binemerită! Bravo, Bogdan Crețu!
(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118543)

(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118543)

118498
di*martie 30, 2018 la 3:32 pm*
(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118498)
Salutară şi bine-venită încercare de reabilitare a memoriei unui mare poet, hătuit după căderea comunismului mai abitir decît la sfîrşitul anilor cinzeci.
(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118498)

(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118498)

118495
Rolf*martie 30, 2018 la 11:56 am*
(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118495)
Gedenkt
Wenn ihr von unseren Schwächen sprecht
Auch der finsteren Zeit
Der ihr entronnen seid. (https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118495)

Gedenkt unsrer
Mit Nachsicht.

Bertolt Brecht

Oscar Pastior (Sibiu, Leagănul respirației 2009) a primit 2006 premiul literar Geog Büchner/ Frankfurt am Main/ Buchmesse. La universitatea de filologie București a fost șantajat (homosexual) în anii 1960 de securitate și a semnat (după 5 ani deportare în URSS în ianuarie 1945, împreună cu alți 2.500 șasi din Sibiu, avea 17 ani) ceva.

… „.. Virgil Tănase mărturisește și el, imediat ce ajunge în Franța ca exilat, că fusese obligat să semneze un astfel de pact, pe care nu îl respectase. Întrebarea este: cum judecăm astfel de cazuri? E important angajamentul în sine sau ceea ce a rezultat în urma acestuia? Toți cei trei scriitori amintiți au fost imediat scoși din rețea din cauza faptului că nu și-au luat în serios „misiunea“, că nu au oferit nici o informație compromițătoare. …. „.…

L-am văzut la o serată literară, era împreuna cu Herta Müller și Ernest Wichner, înainte de vizita lor în Ucraina la locul deportării în URSS (stipeniu al Fundației R. Bosch). Oscar Pastior a murit 2006. Herta Müller și Ernest Wichner au initiat în memoria sa la Sibiu un festival de poezie modernă. La „dezvăluirea” in presă a semnăturii sale de la securitate din anii 1960 (imediat la intrarea sa în Germania Federala s-a declarat autorităților, nu a vorbit în public) s-a suspendat festivalul Oscar Pastior la Sibiu.
Cu umbre care nu sunt….

AN DIE NACHGEBORENEN
Wirklich, ich lebe in finsteren Zeiten!
Das arglose Wort ist töricht. Eine glatte Stirn
Deutet auf Unempfindlichkeit hin. Der Lachende
Hat die furchtbare Nachricht
Nur noch nicht empfangen.
Was sind das für Zeiten, wo
Ein Gespräch über Bäume fast ein Verbrechen ist
Weil es ein Schweigen über so viele Untaten einschließt!
Der dort ruhig über die Straße geht
Ist wohl nicht mehr erreichbar für seine Freunde
Die in Not sind?
In die Städte kam ich zu der Zeit der Unordnung
Als da Hunger herrschte.
Unter die Menschen kam ich zu der Zeit des Aufruhrs
Und ich empörte mich mit ihnen.
So verging meine Zeit
Die auf Erden mir gegeben war.
Mein Essen aß ich zwischen den Schlachten
Schlafen legt ich mich unter die Mörder
Der Liebe pflegte ich achtlos
Und die Natur sah ich ohne Geduld.
So verging meine Zeit
Die auf Erden mir gegeben war.

Ihr, die ihr auftauchen werdet aus der Flut
In der wir untergegangen sind
Gedenkt
Wenn ihr von unseren Schwächen sprecht
Auch der finsteren Zeit
Der ihr entronnen seid.
Ihr aber, wenn es soweit sein wird
Daß der Mensch dem Menschen ein Helfer ist
Gedenkt unsrer
Mit Nachsicht.
B.B.

(https://www.observatorcultural.ro/articol/cezar-ivanescu-haituit-de-securitate/#comment-118495)

Adaugă comentariu

Nume

Email

Comentariu

Comentează

Cele mai citite articole

Tranșeele istoriei româno-maghiare (https://www.observatorcultural.ro/articol/transeele-istoriei-romano-maghiare/)
Portrete sentimentale. Pete (https://www.observatorcultural.ro/articol/portrete-sentimentale-pete/)
Lexiconul amar (https://www.observatorcultural.ro/articol/lexiconul-amar/)
Profiluri poetice feminine: între generații, corpuri și limbaje (https://www.observatorcultural.ro/articol/profiluri-poetice-feminine-intre-generatii-corpuri-si-limbaje/)
„Dincolo de cunoștințe, un editor bun trebuie să aibă și fler“ (https://www.observatorcultural.ro/articol/dincolo-de-cunostinte-un-editor-bun-trebuie-sa-aiba-si-fler/)

Cele mai comentate articole

Profiluri poetice feminine: între generații, corpuri și limbaje (https://www.observatorcultural.ro/articol/profiluri-poetice-feminine-intre-generatii-corpuri-si-limbaje/)
Intersecții. Despre un text inedit al lui Cioran, intitulat împotriva imaginii (III) (https://www.observatorcultural.ro/articol/intersectii-despre-un-text-inedit-al-lui-cioran-intitulat-impotriva-imaginii-iii/)
Lexiconul amar (https://www.observatorcultural.ro/articol/lexiconul-amar/)

Despre libertate și reinventare la Electric Castle (https://www.observatorcultural.ro/articol/despre-libertate-si-reinventare-la-electric-castle/)
Gudrun (https://www.observatorcultural.ro/articol/gudrun-20/)

Comentarii recente

DG Ontelus la Profiluri poetice feminine: între generații, corpuri și limbaje (https://www.observatorcultural.ro/articol/profiluri-poetice-feminine-intre-generatii-corpuri-si-limbaje/#comment-143791)
Monica Petrean la Gudrun (https://www.observatorcultural.ro/articol/gudrun-20/#comment-143790)
Monica Petrean la Gudrun (https://www.observatorcultural.ro/articol/gudrun-19/#comment-143789)
DG Ontelus la Despre libertate și reinventare la Electric Castle (https://www.observatorcultural.ro/articol/despre-libertate-si-reinventare-la-electric-castle/#comment-143788)
DodoGosu la GAMES. O adunare nelinistita (https://www.observatorcultural.ro/articol/games-o-adunare-nelinistita/#comment-143735)
